

Katedra psychologie
Fakulta sociálních studií
MASARYKOVA UNIVERZITA
Brno, Joštova 10, 602 00, Česká republika

STATISTICKÁ ANALÝZA DAT

**ZAMYŠLENÍ NAD KOMUNIKOVÁNÍM STATISTIKY
V MÉDIÍCH**

Dita Chovancová

v Brně 4. 5. 2012

385738

Interpretace dat v médiích

Jako ukázka zpracování a výkladu statistických dat v médiích slouží článek „Podle výzkumu je pro děti nejdůležitější rodina, přátelé a peníze“ uveřejněný 28. 6. 2011 na www.novinky.cz, který se opírá o data získaná v projektu Hodnotové orientace dětí ve věku 6 až 15 let realizovaném Národním institutem dětí a mládeže. Projekt slouží k popisu toho, jak děti hodnotí roli různých aktérů na odlišné oblasti svého života

Výroky z článku:

Děti z bohatších rodin jsou šťastnější.

Čím lépe je rodina situována a čím vyššího vzdělání rodiče dítěte dosáhli, tím častěji respondent uvedl, že se cítí být v životě rozhodně šťastný.

Vzdělanější rodiče se více zajímají o školní výsledky a trávení volného času svých dětí.

Polovina dětí v nic nevěří.

Dětem chybí pozitivní vzory.

Polovina dětí nemá vzory – nevěří v Boha či politiku.

Část dětí nevěří rodičům.

Šťastná rodina, dobří přátelé a hodně peněz jsou nejdůležitější pro děti do 15 let.

Více než 60 % dětí ve věku šest až devět let považuje za nejdůležitější mít šťastnou rodinu, dobré přátele a dobře se učit.

Na pocitu štěstí dětí se podílí trávení volného času v kroužcích nebo jiným, aktivním způsobem.

Děti věnující se mimoškolním aktivitám se méně často nudí a tím spíše se cítí šťastné.

Do nějakého kroužku, sportovního oddílu nebo klubu chodí alespoň jednou týdně 74 % dotázaných dětí.

Se vzrůstajícím věkem stoupá důležitost přátel, dostatku peněz a milostného vztahu.

Se vzrůstajícím věkem děti více tolerují negativní jevy, jako kouření a lhaní.

Výzkumná zpráva

Výzkumníci prezentovali své výsledky pomocí grafů (sloupcových a koláčových) a tabulek.

Co se srovnání obsahu s novinovým článkem týče, oba dokumenty jsou si velmi podobné. Domnívám se, že je to způsobeno zdařilou výzkumnou zprávou, která obsahuje i závěrečné, komentované shrnutí dat. Prostor pro mylnou interpretaci je zde minimální. (Osobně jsem při analýze zprávy vycházela jak z dat, tak z jejich komentářů.)

Dalším faktorem, který má vliv na správnost interpretace, je serióznost deníku. Myslím, že novinky.cz můžeme řadit k serióznějším médiím. Dále je nutné zohlednit instituci, která výzkum realizovala - Národním institut dětí a mládeže lze, podle mého názoru, považovat za kvalitní instituci.

Data kopírují rozložení sledovaných proměnných ve společnosti, dotazovaný vzorek byl dostatečně velký ($n = 2238$) a můžeme z něj usuzovat na všechny děti zkoumaného věku. Zkreslení mohlo vzniknout u menších dětí, kterým mohl s odpověďmi někdo pomáhat, a tedy je ovlivňovat, informace o způsobu vyplňování dotazníků však ve zprávě uvedeny nejsou.

Nejvíce se na zkreslení statistických dat podílela formulace závěrů a nezahrnutí všech výsledků, což umožňuje autorovi zohlednit jen některá hlediska, a zpráva vyzní v určitém světle podle toho, jak se mu to hodí. Je pochopitelné, že v novinářské praxi je redukce nutná a článek by se měl věnovat jednomu užšímu tématu. Pokud je autor nucen vypustit některé informace, měl by být maximálně objektivní, čímž zamezí obsahovému zkreslení.

Novinář je také ovlivněn tematickým zaměřením media, ve kterém článek publikuje a rozsahem článku. V titulku se objevuje slovo „děti“, výzkum se přitom zaměřuje na 6-15leté. Zde je ovšem zobecnění pochopitelné, titulky musí být stručný a výstižný. Za zmínku stojí také informační přesycenost. Titulek indikuje hodnotové orientace dětí, poté se ale dočteme o tom, jak děti tráví volný čas a zda se rodiče zajímají o jejich aktivity. Autor sice nepoužil všechny výsledky, zmiňuje však informace ze všech podoblastí, do kterých se výzkum dělí (rodina, škola, média, volný čas, hodnoty). Článek proto působí lehce zmatečně a nepřehledně, osobně bych se zaměřila na jednu či dvě podoblasti. Takto může dojít k nezáměrnému zkreslení na způsobeného vnímáním čtenáře.

Některé formulace považuji za lehce zavádějící. Například „polovina dětí v nic nevěří“. O pár řádků níže se dočteme, že polovina dětí nemá vzory. Mezi těmito závěry bych nedělala rovnítko, jedná se o dvě různé věci. Použití záporu v první větě problém zveličuje. Zde je lehký rozdíl oproti výzkumné zprávě, kde bylo uvedeno, že 51 % dětí má vzor. Věta „dětmi chybí pozitivní vzory“ není ničím podložená. Autor vychází pouze z informace, že 51 % dětí má vzor.

Výrok „děti věnující se mimoškolním aktivitám se méně často nudí a tím spíše se cítí šťastně“ je po obsahové stránce vcelku správný, ale jsou to dva jednotlivé závěry spojené do jedné věty. Diskutabilní je spojení „tím spíše.“ Aby se dal výrok používat v této formě, bylo by lepší ověřit si její korelací. Celkově výzkumníci používají namísto korelace skládaný sloupcový graf, otázkou je, zda je to záměr.

Matoucí může pro čtenáře být rozdělení testované skupiny do podskupin. Zpráva pojednává o dětech od 6 do 15 let, ale v článku jsou použity i výsledky některých podskupin. Autor pracuje s pojmem „vzdělanější rodič“, ale není zde uvedena hranice mezi vzdělaným a nevzdělaným rodičem, a to ani v závěrečné, komentované části.

Seznam zdrojů

- Misuse of statistics. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2012-04-29]. Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/Misuse_of_statistics
- Podle výzkumu je pro děti nejdůležitější rodina, přátelé a peníze. [online]. [cit. 2012-04-29]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/veda-skoly/237564-podle-vyzkumu-je-pro-deti-nejdulezitejsi-rodina-pratele-a-penize.html>
- Hodnotové orientace dětí ve věku 6-15 let. In: s. 1-176. Dostupné z: <http://userfiles.nidm.cz/file/KPZ/KA1-vyzkumy/hodnotove-orientace-deti-ve-veku-6-15-let.pdf>

0 bodů.

Opravu nepřijímám. Stále jdete jen po povrchu. Stačilo si vybrat některý z postřehů a propracovat ho do hloubky. Konstatujete, že ke zkreslení došlo vypuštěním některých závěrů, ale už nepíšete o tom, k jakému konkrétně zkreslení došlo a jakým konkrétním způsobem. Stejně tak i u dalších témat pouze konstatujete rozdíly, ale nedostáváte se k tomu, jakým způsobem se to mohlo promítnout do vnímání výsledků u čtenáře článku.

A ve zdrojích neuvádějte prameny, které necitujete.